

18 ינואר 2004
כ"ד טבת תשס"ד

רעיונות ראשוניים בדבר חיזוק מהותה של ישראל כמדינת העם היהודי

ברמת חוקה בהסכמה רחבה

פרופ' יחזקאל דרור

נשיא-מכון, המכון לתכנון מדיניות עם יהודי*

להלן רשימה ראשונית של רעיונות לחיזוק מהותה של ישראל כמדינת העם היהודי ברמת חוקה, תוך שמירה על אפיייה הדמוקרטית. יש ללוות סעיפי חוקה כמוצעים עם הבטחת מעמדם של כלל אזרחי מדינת ישראל ולפעול לגיבש רוב משמעותי ככל האפשר לאישור סעיפים החוקה המוצעים.

מוצע שעד לכתיבה ואישור של חוקה יחוקקו חוקי יסוד הכוללים את עיקרי ההמלצות

שלהלן.

1. לכלול בחוקה סעיף מפורש הקובע שישראל היא מדינה יהודית-ציונית ודמוקרטית ומדינת העם היהודי, יחד עם הבטחת זכויות המיעוטים.
2. לתת לחוק השבות מעמד חוקתי.
3. להקנות לדגל של מדינת ישראל ולהמנון התקווה מעמד חוקתי, תוך היתר למיעוטים לכלול בדגל גם סמל מוסלמי בפינה השמאלית העליוני והוספת בית להמנון הלאומי המתייחס למיעוטים.
4. להזכיר בחוקה את המסורת היהודית כבסיס מרכזי למהותה של ישראל כמדינה יהודית-דמוקרטית וכמדינת העם היהודי, יחד עם ערכים אנושיים כלליים.

* מסמך זה משקף את עמדתו האישית של המחבר. המכון לתכנון מדיניות עם יהודי נמצא בשלבי תכנון פרויקט על חיזוק מעמדה של ישראל כמדינת העם היהודי, כולל השלכות ביחס לחוקה, משטר וחוקים.

5. להקנות מעמד חוקתי להסתדרות הציונית העולמית וכן לסוכנות היהודית, על סמך ההסכמים הקיימים.
6. להקים ליד הכנסת גוף המורכב מאישי העם היהודי ומבעלי ידע וניסיון מדינאי מבין יהודי התפוצות ולהקנות מעמד חוקתי לגוף עם זכות דעה מיעצת לממשלה ולכנסת בנושאים בעלי משמעות כלל-יהודית. פרטי הרכבו של הגוף ייקבעו תוך התייעצות עם גופים יהודיים בישראל ובתפוצות, כגון הסוכנות היהודית והקונגרס היהודי העולמי.
7. להקים בבית המשפט העליון מדור לשפיטה חוקתית הכולל שופטים-נלוזים הבאים להבטיח משקל נאות לשיקולים יהודיים-ציוניים בשפיטה, מבלי לגרוע מעצמאות בית המשפט.

מתוך ההן גם נשמע הלאו. אני מציע להימנע בחוקה מהתייחסות ליחסי דת ומדינה. מדובר בנושא מרכזי למהות העם היהודי שיש להשאירו להתפתחות היסטורית שאין לחזותה מראש. במידה ויתברר שאי-אפשר לכתוב חוקה ללא התייחסות זו או אחרת לנושא זה, עדיף להסתפק בסדרה של חוקי יסוד נוספים ולדחות את הכתיבה של חוקה כוללת לעתיד בלתי קבוע מראש.